

УДК [373.2.017:796]:398-042.3(045)

THE INFLUENCE OF A FOLK CREATION ON A PHYSICAL EDUCATION
A CHILD'S

ВПЛИВ НАРОДНОЇ ТВОРЧОСТІ НА ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ ДИТИНИ

Zaliznyak A. N. / Залізняка А. М.

с. р. с., ас. проф / к. п. н., доц.

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5255-385X>Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини, Умань, 2, 20300

Анотація. У статті предметом розгляду є важливий чинник фізичного виховання – малі фольклорні жанри. Розкрито значення фізичного виховання для дітей дошкільного віку. Фізичне виховання сприяє гармонійному розвитку особистості дитини-дошкільника. Виокремлено прозовий та поетичний фольклор. Відзначена позитивна фізична активність та її вплив на стан організму дітей дошкільного віку. Підкреслено, що для виховання інтересу у дітей дошкільного віку до рухової діяльності доцільно використовувати під час фізичного виховання малі фольклорні жанри, які характеризуються барвистістю, виразністю, ритмічністю, легкістю для запам'ятовування.

Ключові слова: діти дошкільного віку, малі фольклорні жанри, рухова діяльність, фізичне виховання, всебічне виховання, рухова активність, здоров'я.

Вступ.

Виховання фізично здорової людини – основна проблема сучасності. Саме в дошкільному віці закладаються засади всебічного розвитку особистості, її фізичної досконалості. Фізичне виховання в закладі дошкільної освіти спрямоване на гармонійний розвиток особистості дитини, зміцнення її здоров'я, формування життєво необхідних рухів (ходьби, бігу, стрибків, метання, лазіння, рівноваги), розвиток фізичних якостей (швидкість, спритність, гнучкість, витривалість, сила), виховання моральних (чуйність, справедливість, організованість, гуманність, чесність, правдивість) та вольових (рішучість, наполегливість, цілеспрямованість, ініціативність, самовладання, самостійність) якостей, виховання інтересу до рухової діяльності.

Зазначимо, що рухова активність дошкільників є необхідною умовою фізичного розвитку дітей дошкільного віку, що включає різноманітні рухові дії, які виконуються ними протягом дня.

Питання фізичного виховання дітей дошкільного віку розкрито у працях сучасних дослідників О. Богиніч, Г. Беленької, О. Кононко, О. Кириченко, О. Курок, Е. Вільчковського та інших.

Окремі аспекти проблеми фізичного виховання дошкільників висвітлено у працях В. Бальсевича, Л. Волкова, Н. Денисенко, О. Дубогай, М. Єфименка, Т. Круцевич, Л. Лохвицької, Л. Матвеева, М. Рунової та інших.

Досліджували малі фольклорні жанри В. Скульський, Г. Довженок, О. Правдюк, Г. Барташевич, Л. Дунаєвська, Г. Виноградов, Є. Сявакко, Т. Мацейків, Н. Лисенко, М. Стельмахович та інші.

Метою статті є висвітлення можливостей застосування малих жанрів фольклору у фізичному вихованні дітей дошкільного віку.

Основний текст.

Фізичне виховання є важливим важелем в дошкільному дитинстві для подальшого розвитку людини. Підкреслимо, що фізичне виховання має дві сторони:

- 1) виховання, фізичний розвиток, зміцнення здоров'я, вдосконалення фізичних якостей;
- 2) навчання – озброєння дошкільників необхідними навичками, уміннями, знаннями.

Фізичне виховання сприяє гармонійному розвитку особистості дитини-дошкільника: досягнення оптимального рівня розумового, фізичного, морального, трудового та естетичного розвитку в їх тісному взаємозв'язку.

В процесі фізичного виховання діти дошкільного віку набувають рухового досвіду, навчаються рухам, які впливають на розвиток стану здоров'я та працездатності дітей дошкільного віку. Під час фізичного виховання в організмі дітей дошкільного віку підвищується опір до простудних та інфекційних захворювань.

Рухова діяльність має важливе значення для дитячого організму, що росте і розвивається. Зауважимо, що фізичні навантаження впливають на швидкість реакцій мислення та сприяють кращому засвоєнню інформації.

Недооцінення фізичного виховання може призвести до відставання у розвитку дитячого організму, а також негативно впливатиме на розумові здібності дитини дошкільного віку. Наслідки фізичного виховання в дошкільному віці відображаються на стані здоров'я людини в майбутньому.

Тому для виховання інтересу у дітей дошкільного віку до рухової діяльності доцільно використовувати в процесі фізичного виховання саме малі фольклорні жанри, що характеризуються барвистістю, виразністю, ритмічністю, легкістю для запам'ятовування. Малим фольклорним жанрам властиві певні особливості: усна народна форма творення, побутування, варіантність, традиційність, колективність, індивідуальність, імпровізаційність, невеличкий об'єм тексту, доступність змісту, захоплюючий ігровий сюжет, використання художньо-зображувальних засобів мови [1].

Серед малих фольклорних жанрів розрізняють прозовий та поетичний фольклор [1, с. 63]. До прозового фольклору відносять художню (казки) та документальну (легенди, перекази, оповідки, народні оповідання) прозу. До поетичної народної творчості належать короткі влучні вислови: приказки, примовки, прислів'я, загадки, прикмети, скоромовки, пісні, заклички, мирилки, дражнилки тощо. З усіх вищезгаданих скарбів усної народної творчості важливе місце у фізичному розвитку дітей належить лічилкам, загадкам, забавлянкам, потішкам, пестушкам, прислів'ям та приказкам тощо.

Так, для виклику інтересу у дітей дошкільного віку до рухливої гри можна використати загадки, лілички, заклички, короткі легенди, казочки.

Легенди та казки зачаровують дітей образністю рідного слова, красою співучої української мови. Мова казки, легенди чітка, проста й лаконічна.

Для обрання ведучого в рухливій грі доцільно використати лічилки, яким властиві загадковість, яскравість, привабливий сюжет:

Ми веселі дошкільнята,
Любим бігати й гуляти,
Ану, спробуй нас догнати,
Раз, два, три – ловити будеш ти! [2, с. 74]

Діти дошкільного віку полюбляють самі використовувати лічилки під час проведення рухливої гри й тим самим удосконалюють власне мовлення. З допомогою лічилки визначається участь та роль дітей в грі.

Доцільно згадати загадки, з допомогою яких можна викликати у дошкільників зацікавленість не лише до рухливих ігор, а й до виконання певних рухів: ходьба на носках (як «мишка»), на зовнішній і внутрішній сторонах стопи (як «ведмедик»), ходьба з високим підніманням колін (як «конячка») тощо. Разом з тим загадки збагачують словник дітей за рахунок чисельності слів, допомагають побачити вторинне значення слів, вчать мислити образами, формують уявлення про переносне значення слова та допомагають засвоїти вимову звуків та граматичну правильність мовлення. Розгадування загадок розвиває здатність до аналізу, узагальнення, формує вміння самостійно робити висновки, умовиводи, вміння чітко виділяти характерні ознаки предмета чи явища, вміння яскраво і лаконічно передавати образи предметів. Також загадки розвивають у дітей дошкільного віку увагу, кмітливість, винахідливість та логіку мислення.

Народні забавлянки, потішки, пестушки також є прекрасним матеріалом для фізичного розвитку дітей. Забавлянки, потішки, пестушки – словесно-рухові ігри дітей з пальчиками, ручками, ніжками, іграшками, різними предметами. Означені твори усної народної творчості спрямовані не лише на створення емоційного, гарного настрою у дітей, ознайомлення їх з трудовими процесами, побутом народу, розвиток дитячого мовлення, збагачення словника образними виразами та поетичними рядками, а й покликані зміцнити дітей фізично, розвинути у них дрібні м'язи. Вищезазначені малі фольклорні твори супроводжуються відповідними рухами та сприяють активізації єдності слова та рухів дітей. Дані твори розвивають не лише моторику, а й фонематичний слух. Вони характеризуються своєю простотою, формують почуття фізичного комфорту, стимулюють загальний розвиток дітей, викликають у них позитивні емоції, сприяють спілкуванню з довкіллям. Зазначені твори доцільно використовувати у фізичному вихованні з дітьми всіх вікових груп.

Використання прислів'їв та приказок у фізичному вихованні дітей дошкільного віку мають великий психологічний та педагогічний ефект. Прислів'я та приказки – народні педагогічні мініатюри, що містять своєрідну програму навчання, в якій закодована різноманітна інформація. Так, з прислів'їв та приказок діти дошкільного віку отримують знання про спорт і здоровий спосіб життя; дізнаються про те, що здоров'я, то є найбільший скарб, який потрібно берегти. Промовляючи прислів'я та приказки, діти дошкільного віку також навчаються ясно, лаконічно, виразно висловлювати свої думки і почуття, інтонаційно забарвлюючи своє мовлення. Завдяки даному жанру фольклору діти дошкільного віку прагнуть займатися фізичною вправами,

навчатися правильно виконувати рухи. Дошкільники починають розуміти як важливо робити зарядку, загартовуватися й займатися будь-яким видом спорту. Вони починають усвідомлювати, що рух – це супутник здоров'я.

Висновки.

Таким чином, малі фольклорні жанри мають важливе значення у фізичному вихованні дітей дошкільного віку. З огляду на це фізичне виховання має бути своєчасним, методично правильно організованим, що сприятиме оздоровленню та повноцінному всебічному розвитку дитини. Систематичне використання малих фольклорних жанрів у фізичному вихованні дітей дошкільного віку сприяє пробудженню у них інтересу до рухливих ігор, виконання фізичних вправ та до рухової діяльності взагалі.

Подальші дослідження будуть спрямовані на вивчення народної творчості у процесі різних форм фізичного виховання.

Література:

1. Богущ А. М., Лисенко Н. В. Українське народознавство в дошкільному закладі: навчальний посібник. Київ: Вища школа, 2002. 407 с.
2. Вільчковський Е. С. Рухливі ігри в дитячому садку. Київ, 1989. 176 с.

***Abstract.** The subject of the article is an important factor of physical education are folk creation. There is a positive physical activity on the functional state of the human body. Prosaic and poetic folklore is selected. An actual problem of physical education in educftional of preschool is revealed. Modern scientific sources of the research work are investigated. Features outlined are certain, that inherent only to verbal folk creation. Pedagogical soures are analized, that contain information concerning of physical education of preschool.*

***Keywords:** preschool children, folk creation, motor activity, physical education, comprehensive education, physical activity and health.*

Стаття відправлена: 28.06.2023г.

© Залізняка А. М.